

SOCIALINĖS ANTROPOLOGIJOS IR ETNOLOGIJOS STUDIJOS

LIETUVOS

21(30)
2021

ETNOLOGIJA

LITHUANIAN ETHNOLOGY

STUDIES IN SOCIAL ANTHROPOLOGY AND ETHNOLOGY

**AKTUALIOJI ANTROPOLOGIJA: PASAULIO LIETUVIŲ
TYRIMAI IR IŽVALGOS**

Sudarytojai ASTA VONDERAU ir VYTIS ČIUBRINSKAS

**CURRENT ANTHROPOLOGY: WORLD LITHUANIAN
ANTHROPOLOGISTS' RESEARCH AND INSIGHTS**

Edited by ASTA VONDERAU and VYTIS ČIUBRINSKAS

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS
LITHUANIAN INSTITUTE OF HISTORY

VILNIUS 2021

Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos – mokslinis etnologijos ir socialinės ir kultūrinės antropologijos žurnalas. Jame spausdinami recenzuojami straipsniai, konferencijų pristatymai, knygų recenzijos ir apžvalgos, kurių temos pirmiausia apima Lietuvą ir Vidurio/Rytų Europą. Žurnalas pristato mokslo aktualijas ir skatina teorines bei metodines diskusijas. Tekstai skelbiami lietuvių arba anglų kalba.

Lithuanian Ethnology: Studies in Social Anthropology and Ethnology – is a peer reviewed journal of ethnology and social and cultural anthropology. It publishes articles, conference presentations, book reviews and review articles, which may be in Lithuanian or English, primarily focused on Lithuania, Central and Eastern Europe. The journal represents current debates and engages in methodological discussions.

REDAKCINĖ KOLEGIJA / EDITORIAL BOARD

Vytis Čiubrinskas (vyriausiasis redaktorius / Editor-in-Chief)

Vytauto Didžiojo universitetas / Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania

Auksuolė Čepaitienė

Lietuvos istorijos institutas / Lithuanian Institute of History, Vilnius, Lithuania

Jonathan Friedman

Kalifornijos universitetas / University of California, San Diego, USA

Chris Hann

Maxo Plancko socialinės antropologijos institutas / Max Planck Institute for Social Anthropology, Haale / Saale, Germany

Jonathan Hill

Pietų Ilinojaus universitetas / Southern Illinois University, Carbondale, USA

Neringa Klumbytė

Majamio universitetas / Miami University, Ohio, USA

Ullrich Kockel

Heriot-Watt universitetas / Heriot-Watt University, Edinburgh, UK

Orvar Löfgren

Lundo universitetas / Lund University, Sweden

Jonas Mardosa

Vytauto Didžiojo universitetas / Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania

Žilvytis Šaknys

Lietuvos istorijos institutas / Lithuanian Institute of History, Vilnius, Lithuania

REDAKCINĖS KOLEGIJOS SEKRETORĖ / EDITORIAL ASSISTANT

Danguolė Svidinskaitė

Lietuvos istorijos institutas / Lithuanian Institute of History, Vilnius, Lithuania

Leidyklos adresas / Address of the Publisher: Redakcinės kolegijos kontaktai / Editorial inquiries:

Lietuvos istorijos institutas

El. paštas / E-mail: etnolog@istorija.lt

Tilto g. 17, LT-01101 Vilnius

<www.istorija.lt>

Žurnalas registruotas / The Journal is indexed in:

European Reference Index for the Humanities (ERIH)

EBSCO Publishing: Academic Search Complete, Academic Search Ultimate,

Energy and Power Source, SocINDEX with Full Text, Sociology Source Ultimate

Modern Language Association (MLA) International Bibliography

Leidybą finansavo Lietuvos mokslo taryba pagal Valstybinę lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 metų programą (Sutartis Nr. S-LIP-19-58)

TURINYS / CONTENTS

Pratarmė (<i>Asta Vonderau, Vytis Čiubrinskas</i>)	6
Editorial (<i>Asta Vonderau, Vytis Čiubrinskas</i>)	9

Aktualioji antropologija: pasaulio lietuvių tyrimai ir išvalgos / Current Anthropology: World Lithuanian Anthropologists' Research and Insights

Ką antropologija mums sako apie šiandieninį pasaulį? Apskritojto stalo diskusija (<i>parengė ir diskusijai vadovavo Kristina Jonutytė</i>)	11
What can Anthropology Tell us about the Contemporary World? A Roundtable Discussion (<i>discussion chair Kristina Jonutytė</i>)	

Straipsniai / Articles

Asta Vonderau

Debesijos plėtra Švedijoje: kritinis žvilgsnis į skaitmeninės ateities megaprojektus	33
Growing the Cloud: Investigating Mega Projects of the Digital Future in Sweden. Summary	49

Kristina Jonutytė

Tarp paklusnumo ir subversijos: buriatų budizmas ir valstybė	53
Between Submission and Subversion: Buryat Buddhism and the State. Summary	73

Eugenijus Liutkevičius

Ukrainos baptistų judėjimo transformacijos visuomenės pokyčių ir lūžių akivaizdoje	75
Transformations of the Ukrainian Baptist Movement in the Face of Societal Changes and Upheavals. Summary	96

Gediminas Lankauskas

Apie santuokos apeigų „valstybinimą“ sovietų Lietuvoje	99
On the 'Statising' of Marriage Rites in Soviet Lithuania. Summary	123

Dovilė Budrytė

Lytis, karas ir atmintis: „atminties taškai“ Lietuvos partizaniniame kare (1944–1953) dalyvavusių moterų pasakojimuose	127
Gender, War and Remembrance: 'Points of Memory' in the Narratives of Women Participants in the Partisan War (1944–1953) in Lithuania. Summary	146

Kiti straipsniai / Other Articles

Ilona Kazlauskaitė

- Migracija į Lietuvą studijų tikslais ir tarptautinių studentų identiteto
raiška integracijos ir atskirties perspektyvoje 149
Migration to Lithuania for Studies, and the Expression of the Identity
of International Student from the Perspective of Integration and
Exclusion. Summary 170

Vaida Rakaitytė

- Lauminėjimas* muziejuje: lietuvių liaudies žaidimo užrištomis akimis
gyvoji rekonstrukcija 173
Blind Man's Buff at the Museum: A Live Reconstruction of
the Traditional Lithuanian Folk Game *Lauminėjimas*. Summary 197

Konferencijos pranešimas / Conference Paper

Agnieška Avin

- Angažuotoji antropologija: kaip rašymas tampa politiniu 199
Engaged Anthropology: How Writing Becomes Political. Summary 204

Recenziniai straipsniai / Review Articles

Auksuolė Čepaitienė

- Apie besiplečiančią etnologinių tyrimų erdvę ir galimybes Lietuvoje 207
The Expanding Field and Opportunities for Ethnological Research
in Lithuania. Summary 215

Vytautas Tumėnas

- Kompleksinis žvilgsnis į lietuvių ir kitų baltų svaigiuosius gėrimus ir jų
apeigas 219
A Complex Look at Lithuanian and other Baltic Intoxicating Drinks
and their Rituals. Summary 234

Recenzijos ir apžvalgos / Reviews

- Donatas Brandišauskas. Leaving Footprints in the Taiga: Luck, Spirits
and Ambivalence among the Siberian Orochen Reindeer Herders
and Hunters (*Ieva Paberžytė*) 239
Felix Ringel. Back to the Postindustrial Future: An Ethnography
of Germany's Fastest-Shrinking City (*Aušra Teleišė*) 243

Gaila Kirdienė. Lietuvių ir latvių muzikinis-kultūrinis bendravimas sovietmečiu politinio kalinimo ir tremties vietose 1: Brolystė ir vienybė; Lietuvių ir latvių muzikinis-kultūrinis bendravimas sovietmečiu politinio kalinimo ir tremties vietose 2: Vorkutos dainos. G. Kirdienė (sud.), D. Vyčinienė (pareng.) (<i>Rūta Žarskienė</i>)	246
Lina Leparskienė. Papasakoti Trakai (<i>Karina Firkavičiūtė</i>)	252
Klaudijus Driskius. Tirpstanti tapatybė: Baltarusijos lietuviai (<i>Vytis Čiubrinskas</i>)	257

Konferencijos / Conferences

SIEF 15-asis kongresas Helsinkyje (<i>Ilona Kazlauskaitė, Anna Pilarczyk-Palaitis, Vidmantas Vyšniauskas</i>)	261
---	-----

Konferencijos

SIEF 15-asis kongresas Helsinkyje

SIEF – Tarptautinės etnologų ir folklorininkų draugijos (*International Society for Ethnology and Folklore*) – kongresas, pavadintas: „Laužant taisykles? Galia, išitraukimas ir transgresija“ (*Breaking the rules? Power, participation, transgression*), vyko 2021 m. birželio 19–24 d. Helsinkio universitete nuotoliniu būdu.

Kongrese daugiausia dėmesio kreipta į taisyklių kūrimo, laužymo, naujo interpretavimo ir peržengimo diskursus ir praktikas. Pristatydami šių metų kongreso temą, organizatoriai pasitelkė François Rabelais citatą: „Mes nuolat ilgimės uždraustų dalykų ir trokštame to, kas mums užginta“ (*We always long for the forbidden things, and desire what is denied us.* < <https://www.siefhome.org/congresses/sief2021/> [žiūrėta 2021 07 14]).

Kongreso pavadinime minimos taisyklės, darančios įtaką mūsų veiksams, protams ir kūnams. Šios taisyklės paveikia mūsų santykį su aplinka, daiktais ir žmonėmis, sukeldamos mūsų pasipriešinimą jiems arba jų priėmimą.

Laikotarpio realijos nulėmė, kad organizatoriai savo dėmesį atkreipė ir į COVID-19 pandemiją, staiga aiškiai parodžiusią, kaip pasirinkimas laikytis ar nesilaikyti taisyklių gali turėti didelį poveikį tiek žmogaus patirčiai, tiek pačiai gyvybei. Buvo keliami klausimai, ar naujosios taisyklės, mūsų traktuojamos kaip laikinos, galėtų nejučiomis tapti naujomis normomis?

Kaip konferenciją papildantis renginys buvo organizuota apskritojo stalo diskusija apie visuomeninius etnologijos

įsipareigojimus „Naujų įsipareigojimo formų link – švenčiant 100-ąsias Suomijos etnologijos metines“ (*Towards new forms of engagement – celebrating 100 years of Finnish ethnology*). Diskusija skirta 100-osioms Suomijos etnologijos kaip atskiros mokslo disciplinos, įsteigtos Helsinkio universitete 1921 m. liepos 1 d., metinėms pažymėti. Jos metu, be kitų klausimų, buvo aptartos ir etnologijos kaip mokslo santykio su valstybe problemos. Klausyta, kiek valstybė savo politika ir finansavimu daro įtaką atliekamų mokslinių tyrimų objektyvumui.

Konferencijoje dalyvavo apie 800 dalyvių iš viso pasaulio, kurie įvairiais formatais pristatė daugiau kaip 600 pranešimų, kurie buvo suskirstyti į 81 sekciją, 32 apskritojo stalo diskusijas, 13 seminarų, 3 stendinius pranešimus. Kiekviena sekcija truko vieną valandą ir keturiasdešimt penkias minutes. Sekcijos metu buvo pristatoma iki penkių pranešimų. Konferencijoje taip pat buvo galimybė pamatyti 39 filmus, kurie buvo suskirstyti į tokius teminius blokus: priklausymas ir / ar kitoniškumas; pasipriešinimas priskyrimams; parodymas nematomo; aplinka ir aktyvizmas. Po filmų peržiūrų vyko bendros diskusijos. Kadangi konferencija dėl pandeminės situacijos vyko nuotoliniu būdu, konferencijos organizatoriai, siekdami supažindinti dalyvius su Helsinkio miestu ir kultūra, pateikė nemažai virtualios medžiagos apie šio miesto architektūrą, istoriją, šiuolaikinį kultūrinį gyvenimą.

Kongreso metu buvo aptarti tokie klausimai, kaip kūnas, erdvė ir vieta, įvairių

praktikų atlikimas, mūsų santykis su mūsų aplinka ir daiktais. Diskutuota apie bendravimą ir buvimą skaitmeninėje erdvėje, kultūrų susidūrimus, *vykstančius toje erdvėje*, kultūros paveldą ir kultūrinę nuosavybę, sienų ir saugumo politiką, įvairių mokslo disciplinų ribas ir jų sutapimus.

Vienas iš 18 pagrindinių teminių diskusijų ir pristatymų blokų buvo naratyvų blokas. Diskusijos subūrė mokslininkus, pasitelkiančius naratologijos įrankius studijuoti pokyčių įprasminimą ir žmonių adaptaciją. Įvairių šalių ekspertai aptarinėjo susijusias pasakojimo tradicijas įvairiose kultūrose ir kontekstuose bei vietas, kurios tam tikromis aplinkybėmis įgyja savivalę ir reaguoja, taigi dalyvauja socialiniame gyvenime, t. y. tam tikromis aplinkybėmis tampa savarankiškos ir dalyvauja socialiniame gyvenime.

Šioje diskusijoje Lietuvai buvo skirti du pranešimai – vienas, pasakojantis apie Juzefo Pilsudskio širdies ir jo motinos kapą Vilniuje (Anna Pilarczyk-Palaitis, Vytauto Didžiojo universitetas), antrasis – apie Gedimino kalną ir pilį (Radvilė Racėnaitė, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas). Pirmajame buvo aptariami kintantys pasakojimai apie pačiame Lietuvos sostinės centre esančią Juzefo Pilsudskio, lenkų mažumos Lietuvoje laikomo didvyriu ir garsiu valstybės kūrėju, o lietuvių daugumos vertinamo negatyviai arba bent kaip kontroversiška figūra, garbinimo vietą. Antrajame pranešime aptarta Vilniaus Gedimino kalno ir viduramžiais ant jo pastatytos pilies svarba liaudies padavimuose. 2017 m., prieš Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo šimtąsias metines (2018), grunto nuošliaužos kalno šlaite atidengė 1840 m. sukilėlių kapą. Dėl to buvo prisimintas ir sustiprėjo didysis Lietuvos istorijos pasakojimas, o liaudies padavimai apie šią vietą įgavo antrąjį kvėpavimą. Anot jų, Gedimino kalnas – tai

simbolinė vietovė, simbolizuojanti Vilnių kaip sostinę ir Lietuvą kaip valstybę. Ši svarba pagrįsta viduramžių legendomis apie Vilniaus įkūrimą ir jo įkūrėją didįjį kunigaikštį Gediminą.

Konferencijoje su dideliu entuziazmu buvo sutikti Dagrún Jónsdóttir ir Jono Jonssono iš Islandijos universiteto (Reikjavikas) pranešimas, pavadintas „Islandijos Strandiro stebuklingų vietų kontekstas ir taisyklės“ (*Context and rules of enchanted places in Strandir Iceland*). Autoriai, įgyvendindami ilgalaikį projektą, visoje saloje ieško ir registruoja vietas, apsuptas įvairiausių nerašytų taisyklių ir tabu. Jų pranešimas pasakojo apie Strandiro regioną, kur mokslininkai užfiksavo daugiau nei 100 vietų, žodinėje tradicijoje iki šiol apipintų legendomis, perduodamų iš vieno ūkininko kitam, taip suteikiant šioms vietoms simbolinę reikšmę ir nuolat atnaujinant jų sakralumą. Autoriai aptarinėjo socialinį šių „užburtų“ vietų legendų kontekstą ir kaip jos būna pasitelkiamos transgresyviuose diskursuose (transgresiniai diskursai yra tie, kurie laužo normas ir pranoksta esamą visuotinai priimtą tvarką) apie aplinkos problemas ir gamtos apsaugą.

Kitą įdomų pranešimą pristatė Karen Lykke Syse iš Oslo universiteto. Jos pranešime, pavadintame „Kanopos ir pėdos, vietos ir keliai: susitarimas praeities Norvegijos peizažuose“ (*Hooves and feet, places and paths: consensuality in past Norwegian landscapes*), atskleidžiama, kaip Norvegijoje nuo XIX a. augantis turistų skaičius keitė vietines atsargumo ir saugumo normas. Vietos gyventojų požiūris į gamtą kaip pragyvenimo šaltinį ir „produktyvią žemę“ nesiderino su sudėtingais, pavojingais žygiais į kalnus, skirtais pasigėrėti gražiais vaizdais. Vietiniams sąmoningas rizikavimas ir dalyvavimas vis sudėtingesniuose žygiuose galėjo atrodyti mažų

mažiausiai keistai, o turistai ieškojo vaizdingų vietų (pvz., kalnų viršūnės), kurios buvo vietinių nevertinamos. Pranešime parodoma, kaip sąmoningas normų laužymas padėjo iki tol priešišką kalnų peizažą paversti prijaukinta ir svetinga vieta.

Vytauto Didžiojo universiteto doktorantas Vidmantas Vyšniauskas dalyvavo sekcijoje „Nutraukti naratyvai: jungiant žinomą su nežinomu“ (*Breaking narratives: connecting the known with the unknown*). Čia pranešėjai gilinasi į naratyvų komunikacijos būdus ir jų turinį. Ypač daug dėmesio buvo skiriama skirtingiems naratyvų žanrams ir jų „trūkinėjimui“. Pranešėjai susitelkė į visuomenėje marginalizuojamus, galios neturinčius naratyvus. Vyšniauskas savo pranešime analizavo marginalizuotus Vilniaus regiono žmonių naratyvus. Remdamasis savo 2017–2019 m. vykdytais tyrimais, jis pristatė tarp vietinių (t. y. Vilniaus regione gimusių, augusių ir tebe gyvenančių) gyventojų žodžiu perduodamus naratyvus apie šio regiono istoriją. Šie naratyvai neretai prieštarauja oficialiajai visuomenėje dominuojančiai Vilniaus regiono praeities sampratai, dėl to yra marginalizuoti. Pranešime pristatyti lenkais save identifikuojančių žmonių lenkiški naratyvai, taip pat baltarusiški bei tuteišiški naratyvai.

Šioje sekcijoje savo pranešimus taip pat pristatė Barbora Vacková, Lenka Waschková Čísařová (Masaryko universitetas, Brno, Čekija) ir Tobiasas Köllneris (Witten/Herdecke universitetas, Vitenas, Vokietija). Barbora Vacková ir Lenka Waschková Čísařová pateikė pranešimą „Mažo miestelio komunikavimo būdai: kas su kuo bendrauja?“ (*Small town communication modes – who talks with whom?*). Pranešėjos aptarė, kaip mažo miestelio socialinė aplinka (angl. *milieu*) veikia žmonių komunikaciją. Jos rėmėsi savo tyrimu, atliktu Telčo miestelyje (Čekija). Jos lygino, kaip skiriasi

oficialioji (žiniasklaidos) ir neformali (tarp žmonių) komunikacija apie miestelio kasdienybę. Jos aptarė, kaip šie du naratyvų komunikavimo būdai vienas kitą veikia. Kaip miestelio valdžia (savivalda) daro įtaką šiai komunikacijai? Jos akcentavo, jog nei miestelio gyventojai, nei tuo labiau jo valdžia negali kontroliuoti miestelio įvaizdžių ir naratyvų, kurie susidaro viešojoje erdvėje. Autorių teigimu, tai susiję su vietos gyventojų komunikuojamos informacijos nesuderinamumu su vietos valdžios, miestelį lankančių žmonių ar naujų atvykėlių lūkesčiais.

Tobiasas Köllneris savo pranešime „Ryšiai tarp vietos bendruomenės ir tautos kūrimas: politikų, verslininkų ir dvasininkų vaidmuo šiame procese“ (*Linking the local community to the nation: the role of local intermediaries from politics, business and religion*) aptarė savo tyrimą, atliekamą Vladimiro mieste (Rusija). Šio miesto gyventojai ėmėsi iniciatyvos pastatyti paminklą Vladimirui Sviatoslavičiui, Kijevo Rusios didžiajam kunigaikščiui ir Naugardo kunigaikščiui. Ši iniciatyva taip pat tapo visą Rusiją apimančios paminklų statymo / atnaujinimo programos dalimi. Autorius aptarė, kaip lokalūs paminklai panaudojami susiejant lokalią ir nacionalinę praeitį į vieną pasakojimą, kartu stiprinant lokaliai bendruomenės ryšius su tauta. Taip pat jis acentavo vietos politikos, verslo ir religijos sričių lyderių vaidmenį statant šiuos paminklus.

Sekcijos pabaigoje vyko diskusija, į kurią noriai įsitraukė tiek pranešimus skaitę, tiek juos klausę dalyviai. Pateiktų klausimų, komentarų ir kolegishkų patarimų kiekis rodo, jog pasirinktos pranešimų temos buvo taiklios, o pateikta medžiaga – įdomi.

Pranešimų ir diskusijų grupėje apie migracijos poveikį priimančios ir išvykimo šalies kultūroms „Naujų namų radimas: prisitaikymas ir kultūros paveldo

transgresijos“ (*Finding a new home: adaptation and transgressions from the cultural heritage*) daugiausia dėmesio buvo skiriama imigracinių judėjimų į buvusias komunistines Rytų Europos šalis po 2004 m. tendencijoms, kurias nulėmė šių šalių įstojimas į Europos Sąjungą.

Nors naujosios ES valstybės narės vis dar labiau suvokiamos kaip siuščiančiosios šalys, nemaži skaičiai šių šalių gyventojų emigruoja į Vakarų Europos šalis, tačiau pastarąjį dešimtmetį stebima ir atvirkštinė imigracija – šiose šalyse formuojasi naujos migrantų grupės, tokios kaip darbo ir poilsio migrantai, užsienio studentai, pasirinkę šias šalis studijų tikslais bei pabėgėliai ir prieglobsčio prašytojai, ypač po 2015 m. migracijos krizės Europoje.

Atsižvelgiant į globalios migracijos tendencijas ir jos poveikį kultūros paveldui, šios grupės pranešėjai siekė apžvelgti svyruojantį kultūrinio paveldo turinį, vietą visuomenėje ir vaidmenį imigrantų integracijos procese. Šioje konferencijos diskusijų grupėje buvo pristatyti pranešimai, analizuojantys šiuolaikinius migracijos iššūkius, su kuriais susiduria Bulgarijos ir Lietuvos visuomenės.

Mokslininkai iš Etnologijos ir folkloristikos instituto ir Etnografijos muziejaus (Bulgarijos mokslų akademija, Sofija) pristatė atliekamų antropologinių tyrimų rezultatus ir kylančius diskusinius klausimus dėl imigrantų adaptacijos ir integracijos modelių. Mila Maeva ir Petko Hristovas pranešime „Imigracija ir nusižengimai Bulgarijos kultūros paveldui“ (*Immigration and transgression from the cultural heritage in Bulgaria*) aptarė šiuolaikinės imigracijos į Bulgariją prieštarinę įtaką socialinei situacijai šalyje bei dviem kultūriniais kontekstams – Bulgarijos kultūros paveldui ir siuščiančios šalies kultūrai.

Kiti mokslininkai aptarė, su kokiais šiuolaikinės migracijos iššūkiu susiduria

Bulgarijos visuomenė, tokius kaip individualios Bulgarijos kaimuose gyvenančių Vokietijos piliečių prisitaikymo prie vietos kultūros strategijos, socialiniai ryšiai ir išitraukimas į vietos bendruomenės gyvenimą, kasdienės situacijos, kuriose jie taiko turimas bulgarų kalbos žinias (Tanya Matanova), imigrančių moterų iš Rusijos, gyvenančių Bulgarijos pajūrio kurortuose, komunikacijos socialiniuose tinkluose *Instagram*, *Facebook* kaip adaptacijos vietos kultūroje išraiškos būdai, sukuriantys uždaras mikrosistemas, kultūriškai ir net ekonomiškai besipriešinančias svetimai vietos atmosferai (Mina Hristova), prieglobsčio prašytojų ir pabėgėlių vaikų iš Artimųjų Rytų regiono, gyvenančių Kharmanli pabėgėlių centre, integracijos į Bulgarijos švietimo sistemą problematika ir mokymosi etniškai ir kultūriškai skirtingose klasėse iššūkiu bei sunkumai, su kuriais susidūrė tyrėja moteris, vykdydama lauko tyrimą (Magdalena Slavkova), prieglobsčio prašytojų ir pabėgėlių, gyvenančių Bulgarijoje, integracijos ir adaptacijos sunkumai COVID-19 pandemijos kontekste bei koku mastu kilmės šalių ir vietinių šalių kultūros ir kultūros paveldas sąveikauja ir koki vaidmenį atlieka integracijos ir prisitaikymo procesuose (Vanya Ivanova).

Antroje grupės dalyje pristatyti du pranešimai, skirti migracijos studijų tikslais į Bulgariją ir Lietuvą tematikai. Migracija studijų tikslais yra vienas iš šiuolaikinio aukštojo mokslo globalizacijos aspektų, neaplenkiančių ir tokių šalių kaip Lietuva ar Bulgarija, kurios ilgą laiką buvo daugiau „eksportuojančios“ studentus į Vakarų Europos universitetus, tačiau pastaruoju metu vis daugiau pritraukiančios užsienio, ypač ne ES šalių, piliečius studijuoti vietos universitetuose, tiek dėl gerėjančios aukštojo mokslo kokybės, tiek dėl vis dar konkurencingų studijų kainų.

Ilona Kazlauskaitė (Vytauto Didžiojo universitetas) savo pranešime „Tarptautinė studentų migracija ir identiteto kūrimas priimančiosios šalies kultūros kontekste: studentų iš ne ES šalių Lietuvoje atvejo analizė“ (*Transnational student migration and identity construction in relation to the cultural heritage of the host country: degree students from non-EU countries in Lithuania*) atliekamą tyrimą, susijusį su iššūkiais, su kuriais tarptautiniai studentai susiduria naujoje tarptautinėje aplinkoje. Ji aptarė tokius iššūkius kaip kalbos ir kultūriniai skirtumai, teisiniai ir socialiniai suvaržymai, priklausymo neapibrėžtumas, „kitoniškumo“ jausmas. Tai yra svarbūs veiksniai, lemiantys naujų hibridizuotų tapatybių kūrimą. Ivaylo Markovo ir Violetos Periklievos (Etnologijos ir folkloristikos institutas ir Etnografijos muziejus, Bulgarijos mokslų akademija, Sofija) pranešimas „Kultūros, iš kurios yra kilę užsienio studentai, įtaka jų adaptacijai Bulgarijoje“ (*Cultural background and heritage in the process of adaptation of foreign students in Bulgaria*) buvo skirtas aptarti tyrimą, kuris buvo atliekamas taikant tarptautiniams studentams Bulgarijoje „sociokultūrinio atstumo“ sąvoką kaip įrankį, leidžiantį pažvelgti ir įvertinti studentų taikomas adaptacijos prie naujos bulgariškos švietimo aplinkos strategijas ir praktikas, taip pat jų ryšius ir komunikaciją kasdieniame gyvenime už universiteto ribų.

Žilvytis Šaknys (Lietuvos istorijos institutas) skaitė pranešimą tema „Tikra šventė? Šv. Velykos per pandemiją – Lietuvos atvejis“ (*Real holiday? Pandemic Easter – Lithuanian case*). Autorius, remdamasis pusiau struktūruotais interviu, lygino Šv. Velykų šventimą Lietuvoje 2019 m. ir 2020 m., kai galiojo karantino draudimai. Šaknys aiškino, kaip karantino apribojimai paveikė Šv. Velykų šventimą Lietuvoje, ir stengėsi atsakyti į klausimą,

ar žmonės 2020 m. Šv. Velykų minėjimą karantino sąlygomis laikė „tikra“ švente. Verta paminėti ir kitų autorių pranešimus: Aušra Teleišė (Lietuvos istorijos institutas) pateikė pranešimą „Trokštama gyvenamoji vieta: aplinkosauginių nelaimių reikšmė kuriant poindustrinius miestus šiandieninėje Lietuvoje“ (*A desirable place to live: the meaning of the environmental accident in the postindustrial city-making in contemporary Lithuania*); Ernesta Dambrauskaitė (Lietuvos istorijos institutas) – „Kai nebegalima patekti į teritoriją: vietos iniciatyvos ir savanorystė mažo miestelio bendruomenėje Lietuvoje“ (*When territory borders stay closed: local initiatives and volunteering in a small-town community in Lithuania*); Rasa Paukštytė-Šaknienė (Lietuvos istorijos institutas) – „Seni ritualai naujoje kultūrinėje aplinkoje: „pribuvėjos skandinimas“ Rytų Lietuvoje ir Vakarų Baltarusijoje“ (*Old rituals in new cultural environment: 'drowning of the midwife' in East Lithuania and West Belarus*).

Konferencijoje dalyvavo ir daugiau etnologijos tyrinėtojų iš Lietuvos: Dalia Senvaitytė (Vytauto Didžiojo universitetas) pateikė pranešimą „Kas nustato švenčių taisykles? Kultūrinių institucijų įtaka formuojant tradicijas Lietuvoje“ (*Who set the rules for our holidays? Impact of cultural institutions in shaping traditions in Lithuania*); Reda Šatūnienė (Vilniaus universitetas) – „Netradicinis gydymas kaip žmogaus kelionė ir laisvės pasireiškimas: permąstant kultūrinio identiteto bruožus Lietuvoje nuo devyniasdešimtųjų iki dabar“ (*'Non-conventional healing' as a human journey, and manifestation of freedom: rethinking features of cultural identity in Lithuania since mid 90'ies up to date*); Skaidrė Urbonienė (Lietuvos kultūros tyrimų institutas) – „Medžio drožyba Lietuvoje: tarp amato ir meno“ (*The wood carving in Lithuania: between craft and art*).

Pasibaigus konferencijai elektroniniu būdu platinami pozityvūs dalyvių atsiliepimai ir padėkos rodo, jog visa konferencija buvo sėkminga. Pagrindinis dalyvių apgailestavimas buvo susijęs su konferencijos

organizavimu nuotoliniu būdu. Dalyviai akcentavo norą gyvai susitikti kitoje Tarp-tautinės etnologų ir folklorininkų draugijos organizuojamoje konferencijoje, kuri vyks Brno mieste (Čekija) 2023 m.

*Ilona Kazlauskaitė, Anna Pilarczyk-Palaitis,
Vidmantas Vyšniauskas*